

T.B.M.M.
HALKLARIN DEMOKRATİK PARTİSİ
Grup Başkanlığı

Sayı : 2804
Tarih : 20.06.2019

Türkiye Büyük Millet Meclisi -
KÜTÜPHANE VE ARŞİV
HİZMETLERİ BAŞKANLIĞI
Tarih: 20.06.2019
Sayı: -120.10-E.00000491125

E.00000491125

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

İnsan hakları kurumlarının mülteci kamplarına girebilmesi, mültecilere ilişkin sağlıklı ve gerçek verilerin araştırılması, mülteci statüsünün tanınması ve mültecilerle ilgili konuların merkezi ve güvenlikçi politikalarla değil hak kurumlarıyla birlikte ele alınması amacıyla Anayasanın 98'inci ve TBMM İçtüzüğü'nün 104'üncü ve 105'inci maddeleri gereğince Meclis Araştırması açılmasını arz ve talep ederim.

Tuma ÇELİK

Mardin Milletvekili

GEREKÇE

Bugün Türkiye’de kayıtlı 3.613.644 kişiden 109.262’si mülteci kamplarında, 3.504.382 kişi ise kamplar dışında yaşamaktadır. Türkiye’de 1951 Cenevre Sözleşmesi’nden sonra 1967 Protokolü ‘coğrafi sınır’ şartıyla onaylanmıştır. Bu anlamda, Türkiye sadece Avrupa’dan gelenleri mülteci olarak kabul etmekte, Avrupa dışından gelen kişilere başka bir ülkeye yerleştirilinceye kadar uluslararası koruma sağlamaktadır. Suriye’den gelen mültecilerse geçici koruma statüsünde değerlendirilmektedir. Türkiye’de Suriyeli mültecilerle ilgili düzenlemeler 2013 yılında çıkarılan Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu ve 2014’te çıkarılan Geçici Koruma Yönetmeliği üzerinden yürütülmektedir. Bugün ağırlıkta sınır illerinde 13 mülteci kampı bulunmaktadır.

BM’ye bağlı BMMYK, UNICEF, UNFPA gibi kurumlar çalışmalarını sürdürüyor olsa da Türkiye’nin merkezîyetçi yapısından ötürü AFAD veya kararnameyle Göç İdaresi her zaman ön planda olmuştur. Kamp dışındaki nüfusun karar alma süreçlerine dahil edilmesi ve ihtiyaç belirlemek için oluşturulacak mülteci komitelerine dahi kaymakam onayı gerekmektedir. Örneğin, geçmişte atanan kimi kayyumlar mülteci komitelerine izin vermemiş, bazı mülteci kamplarına özel harekâtçı müdürler görevlendirilmiştir.

Dünyanın dört bir yanında çalışan yabancı STK’lara aşırı bir kontrol sağlanmaya çalışılmış, STK çalışanları ötekileştirilmiş, devlet eliyle yerel STK’lar veya hükümete yakın duran kuruluşlar bu alanda fonlarla desteklenmişlerdir. BM başka ülkelerdeki mülteci kamplarında aktif ve belirleyiciyken, Türkiye’de merkezi hükümet tarafından neredeyse üçüncü planda tutulmuş, yerel kurumlarda dahi BM yetkilileri ne için, kim için orada olduğunu açıklamak, kaymakamları ve muhtarları ikna etmek zorunda bırakılmıştır.

Mültecilerle ilgili konularda sadece koruma üzerinden değil, hak ve şeffaflık üzerinden ilerlenmelidir. AB’den gelen mali yardımın 1.1 milyar Avro’sunun nereye harcandığının takip edilemediği AB Sayıştay raporuna yansımıştır. Ayrıca hükümetin meseleyi bu denli merkezileştirmesi, yabancı STK’ları süreç içerisinde uzaklaştırması, mültecileri sağlık, eğitim, sığınma evi gibi konularda kimi yerel kurum memurlarının nefret söylemi, hakaret ve fiziksel şiddeti ile karşı karşıya bırakmıştır. Örneğin, gönüllü geri dönüşü izleyen BM yetkililerinin Suriyeli mülteci bir kadının kendi rızasıyla değil zorla gönderileceğini, şiddet gördüğünü ve sığınma evi ayarlanması için memurları ikna etmesi gerekmekte veya avukatların müvekkillerinin

E.00000491125

kimi zaman zorla Suriye'ye gönderildiği bilinmektedir. Mülteci hukukunun temel ilkelerinden biri olan geri gönderilmeme ilkesi bu anlamda sağlıklı işletilmemektedir.

Mültecilerin gerek kamp içerisinde gerekse dışında; haklarını kullanabilmesi, süreçlerde fikir beyan edebilmesi, işleyişin izlenebilmesi için insan hakları kurumlarının kamplara girebilmesi gerekmektedir. Ancak hak kurumları kamplara alınmadığı gibi, kamp dışında da çalışma yürütmesi için dernekler valiliklerin onayından geçmek zorunda kalmaktadır.

Bugün sivil toplum kuruluşları veya Göç İdaresi Genel Müdürlüğü çeşitli veriler paylaşmaktadır. Ancak sivil toplum kuruluşları elde edebildikleri verilerle bunu yapmak durumundadır. Göç İdaresi ise kimi istatistiksel verileri yüzeysel paylaşmaktadır. Suriyeli çocukların kaçının okula devam ettiği, çocuk işçiliği, refakatsiz çocuklar, erken yaşta zorunlu evlilikler, sağlık imkânlarına ne oranda ulaşılabilirdiği bilinmiyor. Mülteci kadınların maruz kaldığı şiddet, istihdam seviyesi veya üreme sağlığı konularında ne oranda destek alabildikleri tam olarak bilinmiyor. Özel sektörde yapılmayan denetlemelerle kaç kişinin çalışma izni olmadığı, çalışma koşullarına ilişkin şikâyet mekanizmalarına ne oranda mültecilerin vakıf olduğu bilinmiyor. Bütün bu nedenlerle mültecilerin durumuna ilişkin kapsamlı ve çok başlıklı bir araştırma yapılması önem arz etmektedir.

1	ŞEVİN ÇOŞKUN	MUŞ	<i>Şevir</i>
2	SAİT DEDE	HAKKARİ	<i>S. Dece</i>
3	HABİP EKSİK	İĞDIR	<i>Habip</i>
4	DİLŞAT CANBAZ KAYA	İSTANBUL	<i>Dilşat</i>
5	OYA ERSOY	İSTANBUL	<i>Oya Ersoy</i>
6	ZÜLEYHA GÜLÜM	İSTANBUL	<i>Züleyha</i>
7	EROL KATIRCIOĞLU	İSTANBUL	<i>Erol Katircioğlu</i>
8	HÜDA KAYA	İSTANBUL	<i>Hüda Kaya</i>
9	ALİ KENANOĞLU	İSTANBUL	<i>Ali Kenanoğlu</i>
10	ZEYNEL ÖZEN	İSTANBUL	<i>Zeynel Özen</i>
11	MUSA PİROĞLU	İSTANBUL	<i>Musa Piroğlu</i>
12	AHMET ŞİK	İSTANBUL	<i>Ahmet Şik</i>
13	MURAT ÇEPNİ	İZMİR	<i>Murat Çepni</i>
14	SERPİL KEMALBAY PEKGÖZEGÜ	İZMİR	<i>Serpil Kemalbay</i>
15	ÖMER FARUK GERGERLİOĞLU	KOCAELİ	<i>Ömer Faruk Gergerlioğlu</i>
16			
17	EBRÜ GÜNAY	MARDİN	<i>Ebrü Günay</i>
18	MAHMUT TOĞRUL	GAZİANTEP	<i>Mahmut Toğrul</i>
19	PERO DUNDAR	MARDİN	<i>Pero Dunder</i>
20	RIDVAN TURAN	MERSİN	<i>Ridvan Turan</i>